

Bela Duranci

BARÁTH FERENC

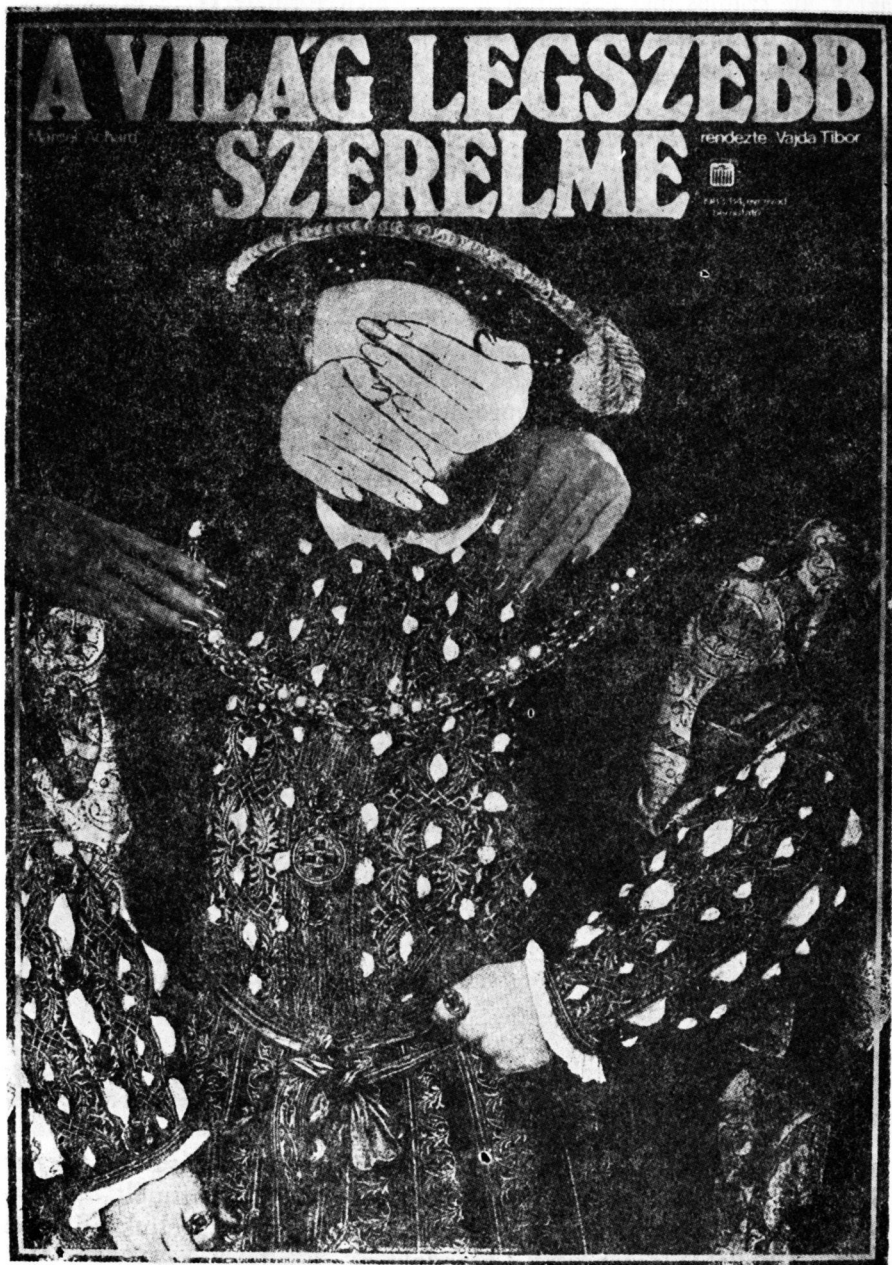
Baráth Ferenc, a Forum Lap- és Könyvkiadó Vállalat műszaki szerkesztője 1946-ban született Kanizsán, az újvidéki Iparművészeti Középiskola befejezését követően 1967-től a belgrádi Képzőművészeti Akadémia hallgatójaként folytatta tanulmányait. Azzal hogy a grafika mellett kötelezte el magát, egyben a könyvvel, a plakáttal, a nyomtatott szöveggel való kapcsolatteremtést vállalta.

A könyvcímként, plakátként vagy üzenetként megfogalmazott és multiplikált nyomtatott szöveg beépül korunk emberének hétköznapijaiba és annak elválaszthatatlan részeivé válva a kölcsönös kommunikáció hídjaként funkcionál, ösztönösen befogadott jellé minősül.

Formatervezőnek lenni manapság még mindig nem a legnépszerűbb dolog, az emberi környezet egy-egy hangsúlyosabb mozzanatának kialakítóit még mindig nem tekintik művészeknek. A többségük ismeretlen marad, néhányan viszont kiállítások sorával tették ismertté nevüket.

Baráth Ferenc az ismertebbek közé tartozik, 1966 óta számos kiállítást rendezett. Önálló kiállításai voltak Verbászon (1970), Topolyán (1976), Mariborban (1981) és Belgrádban (1984). Munkáit rendszeresen viszontláthatjuk a vajdasági formatervezők csoportos kiállításain, a belgrádi FORMA ÉS KONTAKT rendezvényein, az újvidéki Salon alkotásai között, a belgrádi Zlatno pero és az Atelje '61 kiállításain, a Sremska Mitrovica-i Salon tárlatán és a művésztelepeken.

A grafikusoknak, formatervezőknek azonban nem csak a kiállítási termekben vannak tárlataik, hanem szinte az élet minden területén, ahol megjelennek alkotásaik, kezdve az iratgyűjtőre nyomtatott fejléctől a könyvtárakon, a családi életen át egészen az iskolatáskáig vagy a színházak előcsarnokáig. Meglepetés erejével ható alkotásaik először magukra irányítják a figyelmet, tájékoztatnak, majd megszokott tárgyakként élik át a feleslegessé vált dolgok sorsát, s ürességet hagynak maguk után amikor eltűnnek. Gyakoribb azokban, hogy gyors egymásutánban váltogatják egymást, s amikor valaki kiállítási tárgyakként sorakoztatja fel őket egymás mellett, tudatosodik bennünk jelentőségük. Baráth Ferenc

palánkokról lekopott alkotásai, amelyek díjakat, elismeréseket érdemeltek ki, tárlatok anyagába csoportosítva kerültek ismét közönség elé. Munkáit az újvidéki Forma és az újvidéki Salon 1976-os kiállításán díjazták, de számos más elismerést is kiérdemelt formatervezői tevékenységéért. 1983-ban megkapta Újvidék város Októberi díját.

Az írásunkhoz mellékelte plakátreprodukciókra egyesek a hirdetőtáblákról emlékeznek, mások számára viszont az újszerűség erejével hatnak. Többnyire mindannyian ismerjük ezeket a nagy sötét foltokkal, de kevés színnel kialakított plakátokat, amelyeknek szokványostól eltérő kompozíciója senkit sem hagy közömbösen. Az itt bemutatott plakátok az 1981—82-es színházi évadtól napjainkig jöttek létre.

Va:ainennyit áttekintve arra a megállapításra juthatunk, hogy a leg-sikeresebbek többnyire több nemzedék gyakran visszatérő vizuális szimbólumait — például népszerű műalkotásokat, reprodukciókat stb. — foglalnak magukba. Ötletes montázsolással és sajátos kompozíciójukkal, amelyen sajátos jelentőséget nyernek az üresen hagyott helyek és a másodlagos szerepet betöltő információs szöveg. A betűket nem igyekeznek szokásostól eltérő megformálással önálló életre kelteni, a képzőművészeti elemek szimbolikája pedig rétegzett, sőt mondhatni „rejtjeles”. Ezeknek a plakátoknak a szerzője nem törekszik szembeütősségre, a néző látóterébe való berobbanásra. Éppen ellenkezőleg, a közismert elemek felismerhetőségét teszi többértelművé, s ezzel hívja fel magára a néző figyelmét. Az így kiváltott érdeklődés, vagy a megsejtett szimbolika készlet bennünket megfejtésükre. Az információ befogadásával a legfontosabbra figyelünk fel. A plakátot azonban egységes alkotásként fogadjuk le. Az emlékezetünkben lebegő részleteket a kiindulópontot képező konvencionális motívum élteti és alakít ki új környezetbe helyezve párbeszédet a néző és a falragasz között. Baráth nem elégszik meg az üzenet puszta közvetítésével még akkor sem, ha az kiegészítő információkat tartalmazva közli a reklámozott mű jellemzőit: Plakátjai szerzőjükre: annak alkotói egyéniségéről vallanak. Akár a pantomim, kézmozdulatok, néma beszédességgel közvetítik a multiplikált közvetlen üzenet efemer jellegénél mélyebb üzeneteket.

Baráth plakátjai olyan képzőművészeti megvalósulások, amelyek önmagukban véve tartalmas és nyugodt párbeszédet folytatnak pillanatnyi szemlélőjünkkel, szenzibilitásukat és esztétikai információikat hozzáértőjüknek is megfelelő szinten közvetítik.

Ezek a tárlaton felsorakoztatott plakátok viszont egy alkotói nyugtalanságról tesznek bizonyosságot, nem jellemzők rájuk a visszatérő ismétlések, hanem inkább a megújulást jelző kutatások.

Aligha kétséges, hogy időálló képzőművészeti megvalósulásokról van szó, amit mi sem bizonyít jobban mint az, hogy „idejétmúlt” plakátjaival oly gyakran találkozunk lakások, irodák falain, s rájuk pillantva már nem a plakátüzenet érdekel bennünket.

Garai László fordítása

